

Kreolingwistyka – czyli jak opisać spotkanie się języków i kultur¹

Kreolistik – oder wie man das Zusammentreffen von Sprachen und Kulturen beschreibt

Der Rezensionsbeitrag bespricht das Buch von Aleksandra R. Knapik und Piotr P. Chruszczewski „Kreolingwistyka w zarysie. Językowo-kulturowe mechanizmy przetrwania, rozwoju i dezintegracji“, das die erste polnischsprachige Einführung in die Kreolistik ist. Es ist allerdings zu betonen, dass diese Monografie auch einen wertvollen Überblick über Kontaktlinguistik und anthropologische Linguistik bietet. In der Einleitung des vorliegenden Beitrags wird darauf aufmerksam gemacht, wie wichtig die Untersuchung von gefährdeten Sprachen ist. Dasselbe gilt jedoch auch für die Untersuchung der Entstehung und Entwicklung von neuen Sprachen, die in Folge vom Kontakt zwischen zwei oder mehr Sprachgemeinschaften entstehen. Im weiteren Teil des Beitrags werden die einzelnen Kapitel der Monografie besprochen. Im ersten Kapitel geben die Autoren einen breiteren Kontext der Kreolistik, indem sie ihre Position im Rahmen der Kontaktlinguistik bestimmen, die wiederum als eine Teildisziplin der anthropologischen Sprachwissenschaft angesehen wird. Die Taxonomie der Sprachanthropologie sowie die Hauptkonzepte der anthropologischen Linguistik werden in der besprochenen Monografie klar dargestellt. Ihre nächsten Kapitel konzentrieren sich auf Pidginsprachen (Kapitel 2) und auf Kreolsprachen (Kapitel 3). Beide Typen der Kontaktsprachen werden detailliert beschrieben, wenn es um ihre Definitionen, charakteristische Merkmale und mögliche Klassifikationen geht. Im letzten Kapitel ihres Buches gehen die Autoren auf die gefährdeten Sprachen ein. Sie besprechen Ursachen und Mechanismen von Sprach- und Kulturveränderungen, die zu dem Verschwinden von Sprachen führen können und analysieren die Faktoren, die von Vitalität einer Sprache zeugen. Im abschließenden Teil des vorliegenden Beitrags werden einige allgemeine Bemerkungen über die besprochene Monografie präsentiert.

Schlüsselwörter: Kreolistik, Kontaktlinguistik, anthropologische Linguistik, Kreolsprachen, Pidginsprachen

Creolinguistics – How to Describe a Meeting of Languages and Cultures

The review article discusses the book of Aleksandra R. Knapik and Piotr P. Chruszczewski “Kreolingwistyka w zarysie. Językowo-kulturowe mechanizmy przetrwania, rozwoju i dezintegracji”, which is the first introduction to Creolinguistics written in Polish. It should be however emphasized, that the book under review is also a valuable overview of contact linguistics and anthropological linguistics. The paper begins by drawing attention to the importance of research on endangered languages as well as on the formation and development of new languages, which come into existence, when two or more language communities meet. In the next part of this paper individual chapters of the book are discussed. In the first chapter, the authors outline the broader background of the research, defining the

---

¹ KNAPIK, Aleksandra R. i Piotr P. CHRUSZCZEWSKI. *Kreolingwistyka w zarysie. Językowo-kulturowe mechanizmy przetrwania, rozwoju i dezintegracji*. San Diego: Æ Academic Publishing, 2023, 323 S.

place of creolinguistics within contact linguistics, which in turn belongs to the field of anthropological linguistics. The taxonomy of language anthropology is very clearly explained, and the main concepts of anthropological linguistics are presented. Next chapters of the book under review focus on pidgins (chapter 2) and creoles (chapter 3). Both types of contact languages are described in detail in terms of their definition(s), characteristics, and possible classifications. In the last chapter of their book the authors deal with endangered languages. They discuss causes and mechanisms of linguistic and cultural changes, that lead to their disappearance and analyse the factors of language vitality. In the concluding part of the review article some general remarks on the book under review are presented.

Keywords: creolinguistics, contact linguistics, anthropological linguistics, creole languages, pidgins

Author: Adam Gołębiowski, University of Wrocław, pl. Biskupa Nankiera 15b, 50-140 Wrocław, Poland, e-mail: adam.golebiowski@uwr.edu.pl

Received: 7.11.2023

Accepted: 15.11.2023

Tematy językoznawcze nie są na co dzień obecne w mediach szeroko dostępnych. Zdarzyło się tak jednak, kiedy w styczniu 2010 roku w wieku 85 lat zmarła Boa Sr – mieszkająca na wyspach andamańskich ostatnia natywna użytkowniczka języka Aka-bo (określanego też bo lub ba). W poświęconym jej tekście prasowym czytamy: „Po śmierci rodziców od ponad 30 lat była jedyną osobą na świecie, która znała język bo, a nawet potrafiła śpiewać w nim piosenki. Naukowcy szacują, że jej plemię żyło tam od 65 tysięcy lat, a język bo był jednym z najstarszych w dziejach ludzkości. – Jej śmierć to ogromna strata dla badaczy starożytnych języków – przyznała Anvita Abbi, lingwistka z uniwersytetu w Delhi, która spędziła wiele lat na rozmowach z Boą.”² Zanik języka jest oczywiście procesem. Choć zatem język Aka-bo od lat był już językiem zagrożonym, a jego przyszłość była dla lingwistów boleśnie przewidywalna, to jednak śmierć ostatniej użytkowniczki tego języka wyraźnie zaznacza kres jego egzystencji. To smutne wydarzenie pozwoliło także zwrócić uwagę szerokiego grona odbiorców na niezwykle szybko postępujący proces wymierania języków, a co za tym idzie, także zanikania związanych z nimi kultur. Monitorowaniu i dokumentowaniu języków w różnym stopniu zagrożonych zanikiem dużo uwagi i pracy poświęcają również badacze, ocalając je w ten sposób od całkowitego zapomnienia. Nie mniej istotnym z naukowego (i społecznego) punktu widzenia wydaje się także badanie nowych języków, które wciąż powstają w wyniku kontaktów przedstawicieli różnych społeczności językowych.³ Podobnie jak w przypadku zaniku, również powstawanie nowego języka jest procesem, a rozstrzygnięcie, czy jest to proces już zakończony i czy mamy do czynienia z odrębnym językiem, nie jest łatwe. Właśnie tymi zagadnieniami, tzn. powstawaniem, rozwojem i zanikaniem języków kontaktu zajmują się w swojej monografii pt. „Kreolinguistyka

² Zuchowicz, Katarzyna. *Co dwa tygodnie ginie język*. 6.2.2010. <https://www.rp.pl/spoleczenstwo/art16739501-co-dwa-tygodnie-ginie-jezyk>. 13.10.2023.

³ Taką też uwagę znajdziemy na zakończenie przywoływanego tekstu dotyczącego języka aka-bo, por. Zuchowicz, Katarzyna. *Co dwa tygodnie ginie język*. 6.2.2010. <https://www.rp.pl/spoleczenstwo/art16739501-co-dwa-tygodnie-ginie-jezyk>. 13.10.2023.

w zarysie. Językowo-kulturowe mechanizmy przetrwania, rozwoju i dezintegracji” Aleksandra R. Knapik i Piotr P. Chruszczewski. Jest to pierwsze wprowadzenie do kreolingwistyki w języku polskim, co zgodnie podkreślają w swych przedmowach do tej książki prof. John R. Rickford (s. X) i prof. Donald Winford (s. XVI). Opracowanie to jest zatem godne uwagi zarówno ze względu na aktualność i wagę poruszanej problematyki badawczej, jak i na swój pionierski charakter w polskiej przestrzeni naukowej i wydawniczej. Cel swojej pracy autorzy formułują następująco: „W naszej pracy staramy się wskazać podstawowe kierunki badań kreolingwistyki w ogólności oraz chcemy pokazać na wybranych szczegółowych przykładach, w jaki sposób zazwyczaj układają swoje argumenty kreolingwiści i czego starają się dowieść” (s. 4).

Omawianą monografię otwierają dwie wspomniane przedmowy (obie w wersji polskiej i angielskiej) oraz wstęp i podziękowania autorów, po których następują cztery zasadnicze, objętościowo zbliżone rozdziały pracy oraz podsumowanie połączone z zaproszeniem do współpracy. W formie załączników dodano także kopie trzech dokumentów archiwalnych. Umieszczona w dalszej części bogata bibliografia poszerzona jest o dwa zestawienia: „Wykłady i dyskusje akademickie z badaczami z dziedziny” oraz „Internetowe źródła wiedzy, instytucje i warte wskazania narzędzia badacza”, które stanowią wartościowe źródła informacji dla osób rozpoczynających studia w obszarze językoznawstwa kontaktu. Pracę zamykają trzy indeksy: terminów, nazwisk i geografii języków oraz noty o autorach.

W pierwszym rozdziale autorzy nakreślają szerszy kontekst badawczy dla dociekań kreolingwistycznych. Warto już w tym miejscu zaznaczyć, że przedstawiana praca jest nie tylko cennym wprowadzeniem do kreolingwistyki, lecz także doskonale systematyzuje informacje z zakresu językoznawstwa antropologicznego i językoznawstwa kontaktu, pozwalając czytelnikowi zorientować się w tych rozległych obszarach lingwistyki.⁴ Bardzo pomocne w tym kontekście jest konsekwentne w całej pracy podawanie angielskich odpowiedników lub pierwowzorów terminów fachowych. Wartościowym uzupełnieniem byłoby dołączenie do pracy map przedstawiających rozmieszczenie omawianych języków kontaktu.

Jednym z ważnych elementów wspomnianego porządkowania wiedzy jest proponowana taksonomia badań z zakresu antropologii języka, ze szczególnym naciskiem

---

⁴ Sami autorzy podają jako motywację dla napisania niniejszej monografii w języku polskim właśnie „niedosyt tego typu opracowań porządkujących wiedzę z zakresu językoznawstwa kontaktu i wprowadzających badania kreolingwistyczne do polskiego kręgu kulturowego.” (s. 4). Innym całościowym omówieniem stanu badań w zakresie językoznawstwa kontaktu, do którego mogą sięgnąć zainteresowani tematem badacze, jest dwutomowa praca „Kontaktlinguistik. Contact Linguistics. Linguistique de contact. Ein internationales Handbuch zeitgenössischer Forschung. An International Handbook of Contemporary Research. Manuel international des recherches contemporaines” (por. Goebel et al. 1996/1997). Opracowanie to ma jednak zupełnie inny charakter niż omawiana tu monografia i skupia się na kontaktach językowych w Europie. Ponadto od jej wydania minęło już ponad 20 lat. Można zatem domniemywać, że nie odzwierciedla w pełni aktualnego stanu badań.

na językoznawstwo antropologiczne. W obrębie językoznawstwa antropologicznego sytuują autorzy językoznawstwo kontaktu⁵ jako jeden z głównych kierunków badań, obok językoznawstwa terenowego i typologicznego (s. 26). Językoznawstwo kontaktu obejmuje językoznawstwo kontaktu wewnątrzspołecznego⁶ i językoznawstwo kontaktu zewnątrzspołecznego, w ramach którego funkcjonuje makrosocjolingwistyka – dyscyplina badająca m.in. zależności między zmianami społecznymi a zmianami językowymi oraz zmianę lub śmierć języka, do której dochodzi na skutek kontaktu społeczności mownych (por. s. 27). To właśnie w obrębie makrosocjolingwistyki autorzy umieszczają kreolingwistykę, którą definiują następująco: „dyscyplina badająca procesy oraz opisująca mechanizmy powstawania i dezintegracji języków kontaktu [...], tj. głównie pidżynów, języków kreolskich i języków mieszanych, powstających i zmieniających się wraz z rozwojem kontaktów społeczno-kulturowych” (s. 27, por. także s. XX).

Taksonomia zaprezentowana w omawianej monografii jest tym cenniejsza, iż dotyczy wprawdzie już ugruntowanej lecz stosunkowo młodej dyscypliny językoznawstwa, która albo nie jest przedstawiana w ogóle albo jest przedstawiana dość pobieżnie w opracowaniach o charakterze encyklopedycznym. Tak np. nie znajdziemy hasła kreolingwistyka czy odpowiadającego mu innego określenia dyscypliny zajmującej się badaniem kreolskich języków kontaktu i pidżynów ani w polskojęzycznej Encyklopedii Językoznawstwa Ogólnego (por. Polański 2003), ani w niemieckim Metzler-Lexikon Sprache (por. Glück 2000), mimo że same hasła „języki kreolskie” / „Kreolsprache(n)” i „pidgin” / „Pidginsprache(n)” są obecne w obydwu pracach. „Lexikon der Sprachwissenschaft” (Bußmann 2002: 384) podaje hasło „Kreolistik” i określa ją jako subdyscyplinę względnie dyscyplinę pokrewną socjolingwistyki („Teil- bzw. Nachbardisziplin der Soziolinguistik”). W świetle proponowanej przez Aleksandrę R. Knapik i Piotra P. Chruszczewskiego taksonomii takie przedstawienie miejsca kreolingwistyki wśród innych dyscyplin językoznawczych wydaje się nazbyt uproszczone.

Warto zwrócić uwagę, iż szkicując historię badań nad antropologią języka autorzy przypominają wielkie zasługi szeregu polskich badaczy w tym zakresie, takich jak np. Jan Baudouin de Courtenay, Jan Beyzym, Maria Antonina Czaplicka czy Bronisław Malinowski (por. s. 16–17). Również w innych częściach omawianej pracy znajdziemy odwołania do polskich badaczy takich jak np. Mikołaj Kruszewski czy Jan Michał Rozwadowski (por. s. 177–179). Dalsza część pierwszego rozdziału zawiera klarowne a zarazem syntetyczne omówienie czterech głównych paradygmatów badawczych w obrębie językoznawstwa antropologicznego: paradygmat dokumentacyjny, kulturowo-lingwistyczny, transformacyjny i komunikacyjno-dyskursywny (por. s. 41–43).

⁵ „Językoznawstwo kontaktu zajmuje się różnymi interakcjami między językami oraz kulturami i analizuje zarówno rezultaty tych interakcji, jak i nowo powstałe wzory językowe, które rodzą się z kontaktów między kulturami.” (s. 2).

⁶ Jest to „dyscyplina funkcjonująca w dużej mierze w domenie pragmatyki antropologicznej” (s. 27).

Kolejne dwa rozdziały monografii poświęcone są centralnym z punktu widzenia kreolingwistyki zagadnieniom, tzn. pidżynom i kreolskim językom kontaktu. Szeroko omówione jest zarówno pochodzenie obydwu terminów jak i różne ich definicje. Sporo miejsca autorzy poświęcają także funkcjonującym w literaturze przedmiotu propozycjom typologii pidżynów i języków kreolskich oraz teoriom wyjaśniającym ich pochodzenie. W rozdziale drugim znajdziemy opis charakterystycznych cech pidżynów (składniowych, morfologicznych, fonologicznych, semantycznych i leksykalnych) (por. s. 94–101) z osobnym podrozdziałem poświęconym zjawisku uproszczenia w pidżynach (por. s. 101–107). W rozdziale trzecim oprócz wspomnianych wyżej zagadnień autorzy omawiają zjawisko alotropii językowej (por. podrozdział 3.1), warunki potrzebne dla zaistnienia kreolizacji językowej (por. podrozdział 3.2) i opisują proces kreolizacji pidżynu na przykładzie kreola jamajskiego (por. podrozdział 3.3).

Czwarty rozdział prasy dotyczy zagadnień związanych z procesami i mechanizmami zmian językowych oraz sytuacją zagrożenia wymarciem danego języka. Obok wybranych klasyfikacji języków zagrożonych (por. s. 188–193), omówienia modeli zmiany kulturowej i modeli zmiany językowej (por. s. 211–230) na szczególną uwagę zasługuje katalog ośmiu wyznaczników językowej żywotności (s. 179–180). Autorzy przedstawiają go jako „proste i transparentne narzędzie analityczne, za pomocą którego można z powodzeniem określić stan danej społeczności mownej, a przez to też stan żywotności języka tej społeczności mownej i jego kondycji [...]” (s. 179). Chodzi tutaj m.in. o takie czynniki jak wspólnota dzielonej kultury, wspólnota dzielonego języka, wspólnota dzielonej nauki czy wspólnota dzielonej historii. Kwestię żywotności języków autorzy omawiają na przykładach czterech małych języków: maltańskiego, retoromańskiego, ayapaneco i wilamowickiego. Status tego ostatniego jako odrębnego języka jest kwestią sporną. Przez niektórych badaczy jest on traktowany jako wyspowy dialekt języka niemieckiego (por. np. Lasatowicz 2018 i 2019).⁷ Niezależnie od przyjętego w tej sprawie stanowiska wyspy językowe na Śląsku stanowią niezwykle interesujący obszar badań z punktu widzenia językoznawstwa kontaktu (por. Lasatowicz/Tworek 2019).

Ostatnim elementem monografii jest podsumowanie, w którym autorzy zbierają najważniejsze treści pracy i w sposób bardzo klarowny przedstawiają je czytelnikowi.

W opracowaniach o charakterze wprowadzenia do jakiejś dziedziny nauki niezwykle cenne a zarazem niezwykle trudne jest zachowanie równowagi między jak najbardziej dokładnym przedstawieniem stanu badań a umiejętną syntezą i ukazaniem wewnętrznych powiązań między omawianymi zjawiskami. Autorom „Kreolingwistyki w zarysie” sztuka ta udało się znakomicie. Referując określone zagadnienia przytaczają często kilka różnych stanowisk, np. w kwestii definicji i typologii pidżynów (por. s. 78–94), klasyfikacji języków zagrożonych (por. s. 188–193) czy modeli zmiany językowej (por. s. 215–230).

⁷ O głębokiej różnicy zdań w tej kwestii świadczyć może gorąca dyskusja, jaka miała miejsce w maju 2021 roku podczas obrad sejmowej Komisji Mniejszości Narodowych i Etnicznych w sprawie uznania wilamowickiego za język regionalny, por. www.sejm.gov.pl/sejm9.nsf/biuletyn.xsp?documentId=61B118F2CD9D971BC12586E6003FED11. 06.11.2023

Przy omówieniu teorii na temat pochodzenia pidżynów i innych języków kontaktu mamy z kolei do czynienia z syntetyczną prezentacją nie tylko pojedynczych teorii lecz całych grup teorii (por. s. 109–129). Niemożność szczegółowego opisanie określonych zagadnień rekompensują czytelnikowi bogate i dobrze przemyślane odsyłacze do literatury przedmiotu. Taki zabieg stosują autorzy przy opisie taksonomii antropologii języka, wskazując wartościowe opracowania pozwalające pogłębić wiedzę na temat wymienianych i krótko tylko charakteryzowanych dyscyplin językoznawczych (por. s. 24–30).

Interesującym wątkiem jest zwrócenie uwagi czytelnika na badania piśmienność języków kontaktu (por. s. 44–49). Jest to problematyka w pewien sposób niedoceniana w badaniach antropolingwistycznych. Autorzy przywołują w tym miejscu słowa Laury M. Ahearn (2013: 142–143) „[...] więcej antropologów lingwistycznych skupia się na oralności niż na piśmienności – czyli raczej na sposobach odzwierciedlania i kształtowania relacji społecznych przez słowo mówione niż przez słowo pisane. W przypadku idealnym naukowcy powinni badać zarówno oralność jak i piśmienność, ponieważ niemal w każdej sytuacji są one z sobą splecione; teksty pisane wpływają bezpośrednio lub pośrednio na wiele rozmów, a interakcje werbalne mogą doprowadzić w końcu do jakiejś formy czytania lub pisania”. Problematyka fonetyczna pojawia się w omawianej monografii w różnorodnych kontekstach, chociażby tak podstawowa kwestia jak podanie przykładów z języków kontaktu (pidżynu czy kreolskiego języka kontaktu), który nie wytworzył jeszcze formy pisanej, wymaga zapisu fonetycznego (por. np. s. 139). Znaczenie badań tekstów mówionych ukazują także sytuacje takie, jak przywołany na początku niniejszego artykułu smutny fakt odejścia ostatnich użytkowników jakiegoś języka. W przypadku bowiem języków, które nie wykształciły formy pisanej, a wypowiedzi ich użytkowników nie zostały nagrane, języki te nieodwracalnie odchodzą w niebyt. Autorzy opisują kilka takich właśnie wręcz dramatycznych sytuacji, kiedy badacze spóźnili się o kilka dni czy nawet godzin z rozmową z ostatnimi użytkownikami ginących języków kasabe i ubuh (por. s. 185).

Pisząc o pidżynach i kreolskich językach kontaktu nie można zapominać o kontekście historycznym, w jakim powstawało wiele z tych języków i nieszczęścia tysięcy ludzi, którzy padli ofiarą zniewolenia w minionych wiekach. W omawianej monografii znajdziemy odniesienia zarówno do tych tragicznych wydarzeń historycznych (por. np. s. 72–73) jak i do współcześnie rozgrywającego się dramatu wojny na Ukrainie (por. s. 32–33). Nie znaczy to bynajmniej, że książka pozbawiona jest elementów pogodnych czy humorystycznych. Warto tu wskazać chociażby przepis na język morza przytoczony za Frankiem Robertsonem (1971: 13–14) (por. s. 111).

Za podsumowanie niniejszego omówienia niech posłuży cytata z przedstawianej pracy: „[...] dotychczas poszukiwane i z taką starannością rekonstruowane procesy czy mechanizmy rozwoju języków są na wyciągnięcie ręki. Trzeba tylko zejść z wygodnej kanapy, porzucić na jakiś czas gabinet pachnący kawą i starymi książkami, pojechać na badania terenowe i zacząć szukać materiału badawczego wśród dosłownie najuboższych społeczności mownych planety, bo to one używają całego bogactwa

języków kontaktu.” (s. 71–72). Lektura „Kreolingwistyki w zarysie” nie tylko zachęca do otwartego spojrzenia na język i „zejścia z wygodnej kanapy” własnych przyzwyczajęń badawczych. Pomaga również obrać kierunek, w którym warto pójść.

Wykaz literatury

- AHEARN, Laura M. *Antropologia linwistyczna: Wprowadzenie*. Tłum. Wojciech Usakiewicz. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, 2013. Print.
- BUSSMANN, Hadumod (Red.). *Lexikon der Sprachwissenschaft*. 3., aktualisierte und erweiterte Auflage. Stuttgart: Alfred Kröner Verlag, 2002. Print.
- GLÜCK, Helmut (Red.). *Metzler-Lexikon Sprache*, 2., überarbeitete und erweiterte Auflage. Stuttgart/Weimar: Verlag J. B. Metzler, 2000. Print.
- GOEBL, Hans, Peter H. NELDE, Zdeněk STARÝ i Wolfgang WÖLCK. (Red.) *Kontaktlinguistik. Contact Linguistics. Linguistique de contact. Ein internationales Handbuch zeitgenössischer Forschung. An International Handbook of Contemporary Research. Manuel international des recherches contemporaines*. Berlin, New York: Walter de Gruyter, 1996/1997. Print.
- KNAPIK, Aleksandra R. i Piotr P. CHRUSZCZEWSKI. *Kreolingwistyka w zarysie. Językowo-kulturowe mechanizmy przetrwania, rozwoju i dezintegracji*. San Diego: Æ Academic Publishing, 2023. Print.
- LASATOWICZ, Maria Katarzyna. „Neuere Fragestellungen in der Sprachinseldialektologie“. *Studia Niemcoznawcze LXII* (2018): 399–409. Print.
- LASATOWICZ, Maria Katarzyna. „Niemieckie wyspy językowe na Śląsku – ich wymiar w kulturze i języku”. *Germanistyka otwarta. Wrocławskie debaty o języku i językoznawstwie*. Red. Artur Tworek. Wrocław: Uniwersytet Wrocławski/Quaestio, 2019, 295–303. Print.
- LASATOWICZ, Maria Katarzyna i Artur TWOREK. „Schönwald/Bojków jako przykład dawnej wyspy językowej na Śląsku”. *Germanistyka otwarta. Wrocławskie debaty o języku i językoznawstwie*. Red. Artur Tworek. Wrocław: Uniwersytet Wrocławski/Quaestio, 2019, 295–303. Print.
- POLAŃSKI, Kazimierz (Red.). *Encyklopedia językoznawstwa ogólnego*. Wydanie trzecie bez zmian. Wrocław, Warszawa, Kraków: Zakład Narodowy imienia Ossolińskich – Wydawnictwo, 2003. Print.
- ROBERTSON, Frank. „Comic Opera Talk-Talk: English as She is Broken in the New Guinea Tongue that Strangers Love”. *Asia Magazine* 22 (1971): 13–16. Print.
- ZUCHOWICZ, Katarzyna. *Co dwa tygodnie ginie język*. 6.2.2010. <https://www.rp.pl/spoleczenstwo/art16739501-co-dwa-tygodnie-ginie-jezyk>. 13.10.2023.
- Pełny zapis przebiegu posiedzenia Komisji Mniejszości Narodowych i Etnicznych (nr 33) 17 maja 2021 r.* www.sejm.gov.pl/sejm9.nsf/biuletyn.xsp?documentId=61B118F2CD9D971BC12586E6003FED11. 6.11.2023.

ZITIERNACHWEIS:

- GOŁĘBIEWSKI, ADAM. „Kreolingwistyka – czyli jak opisać spotkanie się języków i kultur”, *Linguistische Treffen in Wrocław* 24, 2023 (II): 487–493. DOI: 10.23817/lingtreff.24-34.